

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Sprawozdanie za rok 2022 województwo lubuskie
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny
<i>Przedmiot:</i>	Język niemiecki
<i>Poziom:</i>	Poziom podstawowy Poziom rozszerzony
<i>Termin egzaminu:</i>	6 maja 2022 r. – poziom podstawowy 13 maja 2022 r. – poziom rozszerzony
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	19 września 2022 r.

Opracowanie

Marek Splawiński (Centralna Komisja Egzaminacyjna)

Małgorzata Kaźmierczak (Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi)

Przemysław Mróz (Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu)

Opieka merytoryczna

Ludmiła Stopińska (Centralna Komisja Egzaminacyjna)

Beata Trzcińska (Centralna Komisja Egzaminacyjna)

Współpraca

Beata Dobrosielska (Centralna Komisja Egzaminacyjna)

Agata Wiśniewska (Centralna Komisja Egzaminacyjna)

Mariola Jaśniewska (Centralna Komisja Egzaminacyjna)

Pracownie ds. Analiz Wyników Egzaminacyjnych okręgowych komisji egzaminacyjnych

Opracowanie dla województwa lubuskiego**Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu**

Przemysław Mróz

Anna Sperling

Centralna Komisja Egzaminacyjna

ul. Józefa Lewartowskiego 6, 00-190 Warszawa

tel. 22 536 65 00, fax 22 536 65 04

e-mail: sekretariat@cke.gov.pl

www.cke.gov.pl

Język niemiecki

Poziom podstawowy

1. Opis arkusza

W roku szkolnym 2021/2022 egzamin maturalny z języka niemieckiego został przeprowadzony na podstawie wymagań egzaminacyjnych określonych w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r.¹

Arkusz egzaminacyjny z języka niemieckiego na poziomie podstawowym składał się z 40 zadań zamkniętych różnego rodzaju (wyboru wielokrotnego, prawda/fałsz, zadań na dobieranie) oraz jednego zadania otwartego rozszerzonej odpowiedzi. Zadania sprawdzały wiadomości oraz umiejętności w czterech obszarach: rozumienia ze słuchu (15 zadań zamkniętych), rozumienia tekstów pisanych (15 zadań zamkniętych), znajomości środków językowych (10 zadań zamkniętych) i tworzenia wypowiedzi pisemnej (1 zadanie otwarte). Zadania sprawdzające rozumienie ze słuchu były oparte na nagranych tekstach, odtworzonych podczas egzaminu z płyty CD, natomiast zadania sprawdzające rozumienie tekstów pisanych oraz jedno zadanie sprawdzające znajomość środków językowych były oparte na tekstach autentycznych lub adaptowanych zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 50 punktów (1 punkt za każde zadanie zamknięte oraz 10 punktów za wypowiedź pisemną).

2. Dane dotyczące populacji zdających

TABELA 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym*

Liczba zdających		720
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym	z liceów ogólnokształcących	375
	z techników	345
	ze szkół branżowych II stopnia	0
	ze szkół na wsi	17
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	257
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	128
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	318
	ze szkół publicznych	629
	ze szkół niepublicznych	91
	kobiety	502
	mężczyźni	218
	bez dysleksji rozwojowej	664
	z dysleksją rozwojową	56

* Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

¹ Załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. poz. 493, z późn. zm.).

Z egzaminu zwolniono 2 uczniów – laureatów Ogólnopolskiej Olimpiady Języka Niemieckiego.

TABELA 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	3
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	2
	niesłyszący	0
	ogółem	5

3. Przebieg egzaminu

TABELA 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

Termin egzaminu		6 maja 2022 r.	
Czas trwania egzaminu		120 minut	
Liczba szkół		104	
Liczba zespołów egzaminatorów*		1	
Liczba egzaminatorów*		25	
Liczba obserwatorów ² (§ 8 ust. 1)		0	
Liczba unieważnień ³	w przypadku:		
	art. 44zzv pkt 1	stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzv pkt 2	wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego	0
	art. 44zzv pkt 3	zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu egzaminu	0
	art. 44zzw ust. 1	stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzy ust. 7	stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu	0
	art. 44zzy ust. 10	niemożności ustalenia wyniku (np. zaginięcie karty odpowiedzi)	0
Liczba wglądów ³ (art. 44zzz)		9	

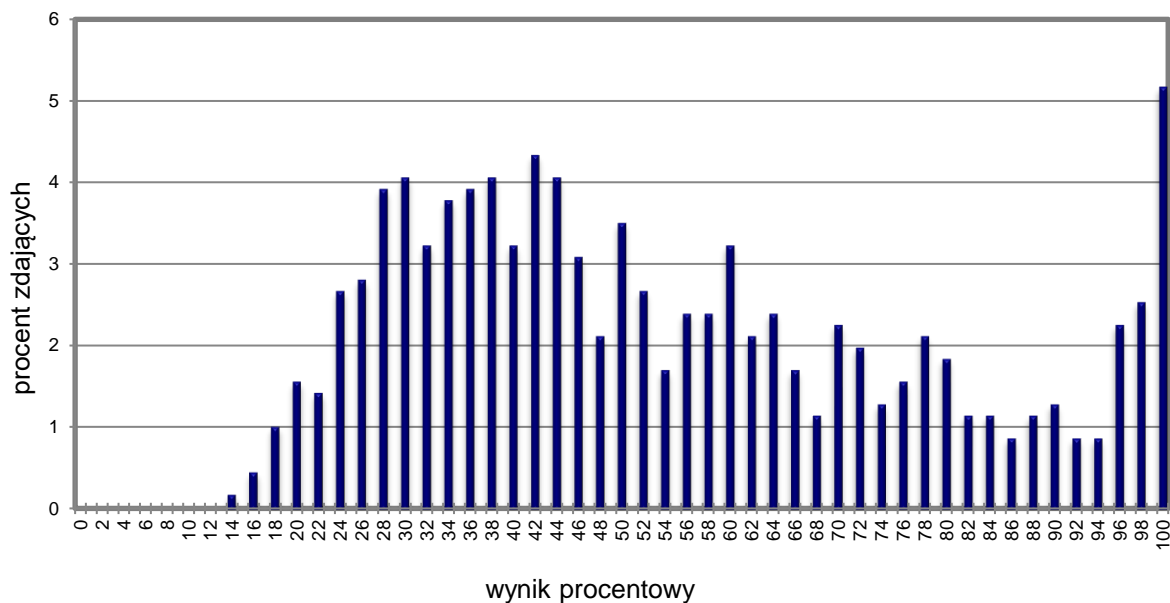
* Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu maturalnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 2223, z późn. zm.).

³ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2021 r. poz. 1915, z późn. zm.).

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

WYKRES 1. Rozkład wyników zdających

TABELA 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne*

Zdający	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)	Odsetek sukcesów**
ogółem	720	14	100	50	100	54	24	87%
w tym:								
z liceów ogólnokształcących	375	16	100	62	100	63	25	91%
z techników	345	14	100	42	42	45	17	82%
ze szkół branżowych II stopnia	–	–	–	–	–	–	–	–
bez dysleksji rozwojowej	664	14	100	50	100	54	24	86%
z dysleksją rozwojową	56	18	100	57	44	56	23	89%

* Parametry statystyczne są podane dla grup liczących 30 lub więcej zdających.

** Dane dotyczą tegorocznych absolwentów, którzy przystąpili do wszystkich egzaminów obowiązkowych.

Poziom wykonania zadań

TABELA 5. Poziom wykonania zadań

Rozumienie za słuchu

Zadanie	Wymagania egzaminacyjne 2022		Poziom wykonania zadania (%)
	Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe	
1.1.	II. Rozumienie wypowiedzi. <i>Zdający rozumie proste, typowe wypowiedzi ustne, artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka [...].</i>	2.3) Zdający znajduje w tekście określone informacje.	53
1.2.			77
1.3.			71
1.4.			67
1.5.			78
2.1.		2.1) Zdający określa główną myśl tekstu.	47
2.2.		2.1) Zdający określa główną myśl tekstu.	39
2.3.		2.4) Zdający określa intencje nadawcy/autora tekstu.	53
2.4.		2.4) Zdający określa intencje nadawcy/autora tekstu.	69
3.1.		2.3) Zdający znajduje w tekście określone informacje.	50
3.2.		2.5) Zdający określa kontekst wypowiedzi.	43
3.3.		2.3) Zdający znajduje w tekście określone informacje.	62
3.4.		2.3) Zdający znajduje w tekście określone informacje.	58
3.5.		2.5) Zdający określa kontekst wypowiedzi.	56
3.6.		2.3) Zdający znajduje w tekście określone informacje.	84

Rozumienie tekstów pisanych

Zadanie	Wymagania egzaminacyjne 2022		Poziom wykonania zadania (%)
	Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe	
4.1.	II. Rozumienie wypowiedzi. <i>Zdający rozumie [...] proste wypowiedzi pisemne [...].</i>	3.2) Zdający określa główną myśl poszczególnych części tekstu.	34
4.2.			59
4.3.			40
4.4.			25
5.1.		3.3) Zdający znajduje w tekście określone informacje.	40
5.2.		3.4) Zdający określa intencje nadawcy/autora tekstu.	66
5.3.		3.1) Zdający określa główną myśl tekstu.	43
6.1.		3.3) Zdający znajduje w tekście określone informacje.	41
6.2.			31
6.3.			41
6.4.			48
6.5.			48
7.1.		3.6) Zdający rozpoznaje związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu.	49
7.2.			45
7.3.			57

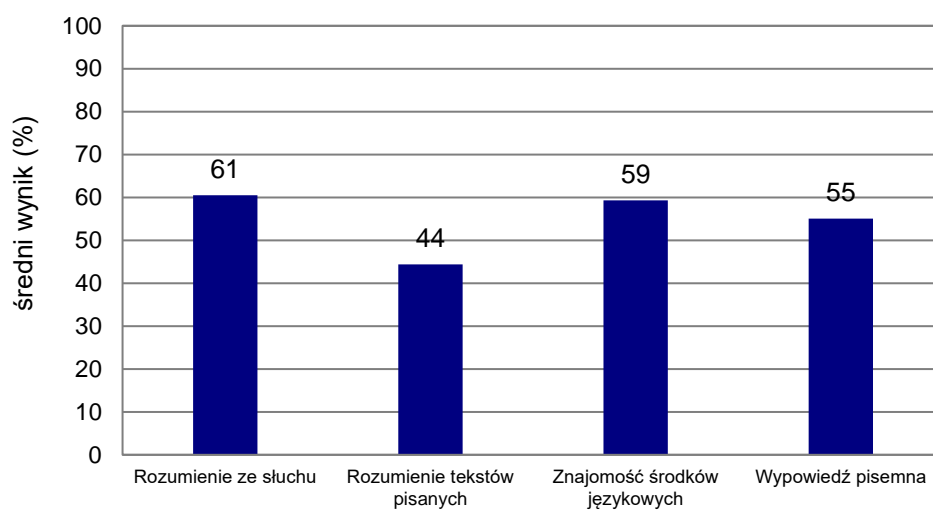
Znajomość środków językowych

Zadanie	Wymagania egzaminacyjne 2022		Poziom wykonania zadania (%)
	Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe	
8.1.	I. Znajomość środków językowych. <i>Zdający posługuje się w miarę rozwiniętym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych) [...].</i>	1. Zdający posługuje się w miarę rozwiniętym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych) [...].	60
8.2.			39
8.3.			60
8.4.			56
8.5.			37
9.1.		1. Zdający posługuje się w miarę rozwiniętym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych) [...].	71
9.2.			61
9.3.			76
9.4.			62
9.5.			71

Wypowiedź pisemna

Zadanie	Wymagania egzaminacyjne 2022		Kryteria	Poziom wykonania zadania (%)
	Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe		
10.	1. Zdający posługuje się w miarę rozwiniętym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych) [...].	5.1) Zdający opisuje [...] czynności. 5.5) Zdający wyraża i uzasadnia [...] opinie, poglądy i uczucia. 5.8) Zdający opisuje intencje, [...] i plany na przyszłość 7.2) Zdający [...] przekazuje informacje i wyjaśnienia. 7.7) Zdający wyraża emocje [...].	treść	62
			spójność i logika wypowiedzi	60
			zakres środków językowych	52
			poprawność środków językowych	41

WYKRES 2.

Średnie wyniki zdających w zakresie poszczególnych obszarów umiejętności

Poziom rozszerzony

1. Opis arkusza

W roku szkolnym 2021/2022 egzamin maturalny z języka niemieckiego został przeprowadzony na podstawie wymagań egzaminacyjnych określonych w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r.¹

Arkusz egzaminacyjny z języka niemieckiego na poziomie rozszerzonym składał się z 29 zadań zamkniętych różnego rodzaju (wyboru wielokrotnego, zadań na dobieranie) oraz 9 zadań otwartych, w tym 8 krótkiej i 1 rozszerzonej odpowiedzi. Zadania sprawdzały wiadomości oraz umiejętności w czterech obszarach: rozumienia ze słuchu (12 zadań zamkniętych), rozumienia tekstów pisanych (13 zadań zamkniętych), znajomości środków językowych (4 zadania zamknięte i 8 zadań otwartych krótkiej odpowiedzi) oraz tworzenia wypowiedzi pisemnej (1 zadanie otwarte rozszerzonej odpowiedzi). Zadania sprawdzające rozumienie ze słuchu były oparte na nagranych tekstach, odtworzonych podczas egzaminu z płyty CD, natomiast zadania sprawdzające rozumienie tekstów pisanych oraz dwa zadania sprawdzające znajomość środków językowych były oparte na tekstach autentycznych lub w minimalnym stopniu adaptowanych zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 50 punktów (1 punkt za każde zadanie zamknięte lub otwarte w obszarach rozumienia ze słuchu, rozumienia tekstów pisanych i znajomości środków językowych oraz 13 punktów za wypowiedź pisemną).

2. Dane dotyczące populacji zdających

TABELA 6. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym*

Liczba zdających		298
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym	z liceów ogólnokształcących	199
	z techników	99
	ze szkół na wsi	2
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	104
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	48
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	144
	ze szkół publicznych	262
	ze szkół niepublicznych	36
	kobiety	217
	mężczyźni	81

* Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 2 uczniów – laureatów Ogólnopolskiej Olimpiady Języka Niemieckiego.

¹ Załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. poz. 493, z późn. zm.).

TABELA 7. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	1
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	1
	niesłyszący	0
	ogółem	2

3. Przebieg egzaminu

TABELA 8. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

Termin egzaminu		13 maja 2022 r.	
Czas trwania egzaminu		150 minut	
Liczba szkół		74	
Liczba zespołów egzaminatorów*		1	
Liczba egzaminatorów*		24	
Liczba obserwatorów ² (§ 8 ust. 1)		0	
Liczba unieważnień ³	w przypadku:		
	art. 44zzv pkt 1	stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzv pkt 2	wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego	0
	art. 44zzv pkt 3	zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu egzaminu	0
	art. 44zzw ust. 1	stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzy ust. 7	stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu	0
	art. 44zzy ust. 10	niemożności ustalenia wyniku (np. zaginięcie karty odpowiedzi)	0
Liczba wglądów ³ (art. 44zzz)		2	

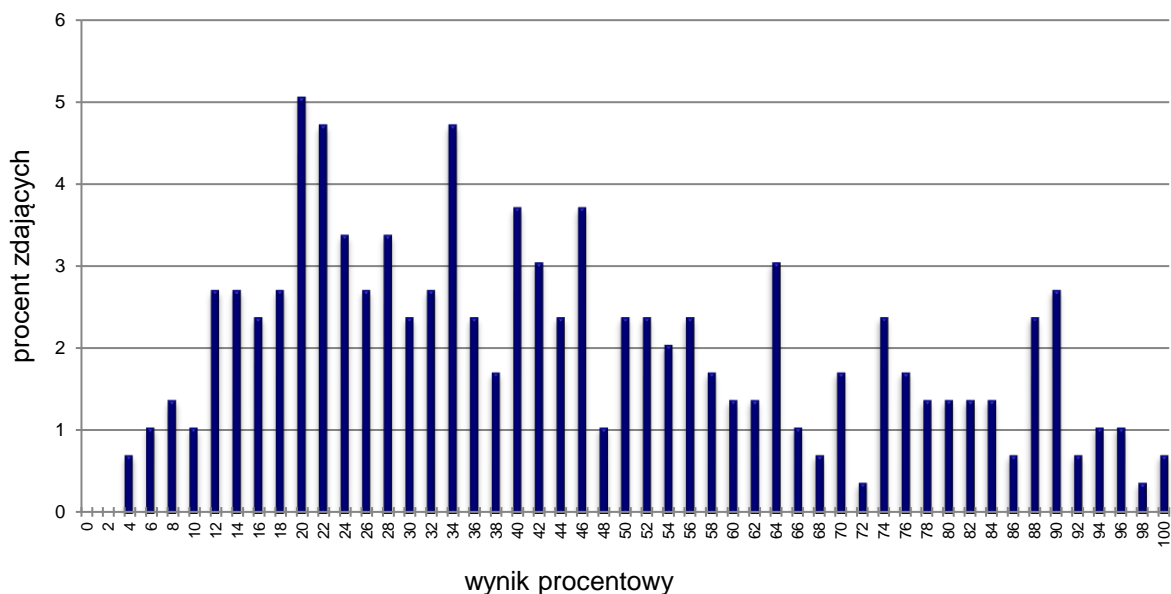
* Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu maturalnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 2223, z późn. zm.).

³ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2021 r. poz. 1915, z późn. zm.).

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

WYKRES 3. Rozkład wyników zdających

TABELA 9. Wyniki zdających – parametry statystyczne*

Zdający	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
ogółem	298	4	100	40	20	45	25
w tym:							
z liceów ogólnokształcących	199	8	100	50	34	53	24
z techników	99	4	90	22	20	28	18

* Dane dotyczą tegorocznych absolwentów. Parametry statystyczne są podane dla grup liczących 30 lub więcej zdających.

Poziom wykonania zadań

TABELA 10. Poziom wykonania zadań

Rozumienie ze słuchu

Zadanie	Wymagania egzaminacyjne 2022		Poziom wykonania zadania (%)
	Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe	
1.1.	II. Rozumienie wypowiedzi. <i>Zdający rozumie wypowiedzi ustne [...] o różnorodnej formie i długości, w różnych warunkach odbioru [...].</i>	2.1) Zdający określa główną myśl tekstu.	55
1.2.		2.1) R Zdający oddziela fakty od opinii.	55
1.3.		2.4) Zdający określa intencje nadawcy/autora tekstu.	39
2.1.		2.3) Zdający znajduje w tekście określone informacje.	38
2.2.			16
2.3.			44
2.4.			49
3.1.			2.2) Zdający określa główną myśl poszczególnych części tekstu.
3.2.		2.3) Zdający znajduje w tekście określone informacje.	47
3.3.			35
3.4.			39
3.5.			31

Rozumienie tekstów pisanych

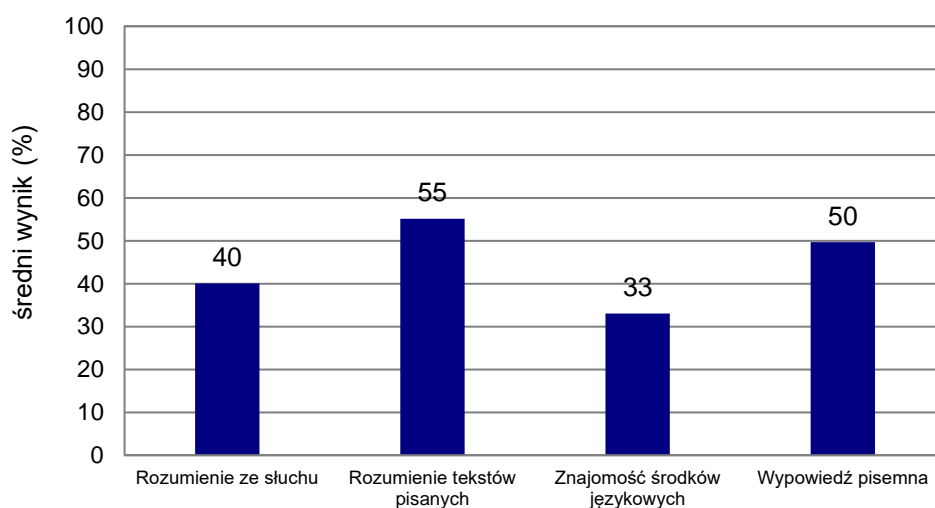
Zadanie	Wymagania egzaminacyjne 2022		Poziom wykonania zadania (%)
	Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe	
4.1.	II. Rozumienie wypowiedzi. <i>Zdający rozumie wypowiedzi [...] pisemne o różnorodnej formie i długości [...].</i>	3.3) Zdający znajduje w tekście określone informacje.	73
4.2.			51
4.3.			75
4.4.			72
5.1.		3.6) Zdający rozpoznaje związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu.	66
5.2.			38
5.3.			43
5.4.			41
6.1.		3.3) Zdający znajduje w tekście określone informacje.	40
6.2.		3.3) Zdający znajduje w tekście określone informacje.	59
6.3.		3.1) Zdający określa główną myśl tekstu.	54
6.4.		3.3) Zdający znajduje w tekście określone informacje.	44
6.5.		3.4) Zdający określa intencje nadawcy/autora tekstu.	61

Znajomość środków językowych

Zadanie	Wymagania egzaminacyjne 2022		Poziom wykonania zadania (%)
	Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe	
7.1.	<p>I. Znajomość środków językowych.</p> <p><i>Zdający posługuje się bogatym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych) [...].</i></p>	<p>1. Zdający posługuje się bogatym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych) [...].</p>	54
7.2.			38
7.3.			51
7.4.			63
8.1.			42
8.2.			18
8.3.			32
8.4.			5
9.1.			33
9.2.			27
9.3.			16
9.4.			18

Wypowiedź pisemna

Zadanie	Wymagania egzaminacyjne 2022		Kryteria	Poziom wykonania zadania (%)
	Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe		
10.	1. Zdający posługuje się bogatym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych) [...].	5.1) R Zdający stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji. 5.1) Zdający opisuje [...] czynności. 5.2) R Zdający przedstawia w logicznym porządku argumenty za i przeciw danej tezie lub rozwiązaniu. 5.5) Zdający wyraża i uzasadnia swoje opinie, poglądy i uczucia. 5.11) Zdający stosuje zasady konstruowania tekstów o różnym charakterze.	zgodność z poleceniem	57
			spójność i logika wypowiedzi	57
			zakres środków językowych	44
			poprawność środków językowych	38

WYKRES 4.

Średnie wyniki zdających w zakresie poszczególnych obszarów umiejętności

Komentarz – na podstawie wyników wszystkich zdających w kraju

Poziom podstawowy

Maturzyści, którzy przystąpili do egzaminu z języka niemieckiego na poziomie podstawowym, uzyskali średnio 57% punktów. Najwyższe wyniki zdający otrzymali za zadania sprawdzające rozumienie ze słuchu (średni wynik – 62%). Niższe wyniki uzyskali za zadania sprawdzające znajomość środków językowych oraz za wypowiedź pisemną (średni wynik odpowiednio – 61% i 59%). Najniższe wyniki zdający osiągnęli za zadania sprawdzające rozumienie tekstów pisanych (średni wynik – 48%).

W obszarze rozumienia ze słuchu zdający najlepiej poradzili sobie z zadaniami, które wymagały znalezienia w tekście określonych informacji (zadania 1.1.–1.5. oraz 3.1., 3.3., 3.4., 3.6. – średni wynik 68%). Niższy był średni wynik za zadania sprawdzające umiejętność określenia intencji nadawcy/autora tekstu (zadania 2.3., 2.4. – średni wynik – 62%) oraz określania kontekstu wypowiedzi (zadania 3.2., 3.5. – średni wynik – 52%). Najniższe wyniki zdający uzyskali za zadania sprawdzające umiejętność określania głównej myśli tekstu (zadania 2.1., 2.2. – średni wynik – 47%).

Przyjrzyjmy się zadaniu 2.2., które było największym wyzwaniem w tej części arkusza.

- A. Diese Person spricht über ihre Arbeit.
- B. Diese Person kritisiert Investitionen in Kunst.
- C. Diese Person beschreibt eine Fotoausstellung.
- D. Diese Person informiert über einen Kriminalfall.
- E. Diese Person lädt zu einem kulturellen Event ein.

2.2.
Nummer 2
A

Transkrypcja:

Nummer 2

Als Vorlage für meine Bilder benutze ich Fotos. Von den Fotos übernehme ich ziemlich viel. Das, was ich verändere, ist die Intensität der Farben, denn meistens will ich die Details unterstreichen. Wenn die Leute zuerst das Foto und dann mein Bild sehen, höre ich oft, dass mein Bild viel schöner ist als das Foto. Das ist natürlich ein nettes Kompliment.

Poprawną odpowiedź **A.** zaznaczyło 41% zdających. Wybranie tej odpowiedzi wymagało zrozumienia całego fragmentu tekstu, w którym kobieta opisuje swoją pracę, którą jest malowanie obrazów. Około 55% zdających wskazało błędną odpowiedź C. Można przypuszczać, że powodem takiego wyboru był ostatni wypowiedziany przez kobietę wyraz *Kompliment*, który zdający błędnie skojarzyli z opinią zwiedzających wystawę. Być może zdający zasugerowali się też kilkakrotnie usłyszanym słowem *Foto*, które koresponduje z zawartym w nagłówku wyrazem: *Fotoausstellung*.

Przyjrzyjmy się również zadaniu 3.2., w którym zdający mieli wykazać się umiejętnością określenia kontekstu wypowiedzi.

3.2. Wer ist der Sprecher?

- A. Ein Kunde.
- B. Ein Ladenbesitzer.
- C. Ein Verkäufer beim Discounter.

Tekst 2.

Viele Kunden denken: „Hier gibt es keine Verpackungen, also müssen die Preise günstiger sein.“ Das halte ich aber für unmöglich, ich muss doch auch Geld mit diesem Laden verdienen. Bei mir ist es teurer als bei Discountern wie Lidl oder Aldi, denn der Unverpackt-Laden bedeutet mehr Arbeit. Während wir die Waren sortieren müssen, stellen die Discounter ihre verpackte Ware einfach ins Regal.

Poprawną odpowiedź **B.** wybrało 45% zdających. Wskazanie tej odpowiedzi wynikało z całej wypowiedzi właściciela sklepu, który odnosi się do mylnego przeświadczenia kupujących, że nabywane bez opakowania towary powinny być tańsze. Właściciel sklepu wyjaśnia, że nieopakowane towary muszą być sortowane, co wymaga więcej pracy niż wyłożenie towarów w opakowaniach na półki w sklepach sieciowych. Około 40% maturzystów wybrało odpowiedź C. Prawdopodobnie błędnie uznali, że czynności takie jak *Waren sortieren*, ... *Ware einfach ins Regal stellen* ... są opisywane przez sprzedawcę.

W zakresie rozumienia ze słuchu umiejętność znajdowania w tekście określonych informacji sprawdzana była w zadaniach 1.1.–1.5. oraz w zadaniach 3.1., 3.4. i 3.6.

Przyjrzyjmy się zadaniu 3.1., które w obszarze rozumienia tekstów słuchanych przysporzyło zdającym najwięcej trudności.

3.1. Womit haben die Schüler Probleme?

- A. Sie können nicht gut lesen.
- B. Sie verstehen sich nicht gut mit den Lehrern.
- C. Sie können nicht gut mit der Hand schreiben.

Tekst 1.

Die aktuelle Studie zeigt, dass es für die Schüler schwierig ist, mit der Hand zu schreiben. Lehrer kritisieren die fehlende Konzentration bei den Schülern und die schlechte Lesbarkeit ihrer Notizen. Dabei ist das Handschreiben für den Bildungserfolg der Kinder wichtig, weil es die Rechtschreibung, die Lesefähigkeit und das Textverständnis unterstützt.

Poprawnej odpowiedzi **C.** udzieliło 50% zdających. Z tekstu wynikało, że w wyniku przeprowadzonych badań naukowcy wykazali, że uczniowie mają problemy z odręcznym pisaniem. W dalszej części wypowiedzi była mowa o pozytywnym wpływie kształcenia tej umiejętności, m.in. na sprawność czytania i rozumienia tekstów pisanych. Jednak połowa maturzystów wybrała w równych proporcjach błędne opcje A. i B. Prawdopodobnie wybór dystraktora A. wynikał z usłyszanych przez nich słów *Lesbarkeit*, *Lesefähigkeit*. Natomiast maturzyści, którzy wybrali dystraktor B., prawdopodobnie błędnie wywnioskowali, że skoro

nauczyciele informują o problemach z koncentracją u uczniów, to znaczy, że uczniowie nie potrafią porozumiewać się z nauczycielami.

Najłatwiejsze spośród zadań sprawdzających rozumienie ze słuchu okazało się zadanie 3.6., wymagające znalezienia w tekście określonych informacji. 84% zdających poprawnie rozwiązało to zadanie. Jednocześnie był to najwyższy wynik uzyskany za rozwiązanie zadań zamkniętych. Wybranie poprawnej odpowiedzi **C. Er möchte den Laptop reparieren.** wymagało zrozumienia fragmentu, który wskazywał, że mężczyzna stara się naprawić swój laptop: *Jetzt versuche ich, etwas zu machen, damit er wieder funktioniert.* Około 10% zdających błędnie wskazało odpowiedź **B. Er möchte Dokumente drucken.** Prawdopodobnie zasugerowali się usłyszanym pod koniec dialogu wyrazem *Drucker.*

W obszarze rozumienia tekstów pisanych zdający uzyskali porównywalne wyniki zarówno w zakresie ogólnego rozumienia tekstu (średni wynik – 49%), jak i znajdowania w tekście określonych informacji (średni wynik – 45%).

W zadaniach wymagających ogólnego rozumienia tekstu najlepiej opanowaną przez maturzystów umiejętnością okazało się określanie intencji autora tekstu (zadanie 5.2. – 68% poprawnych odpowiedzi). Więcej trudności mieli zdający z zadaniami wymagającymi określania głównej myśli tekstu oraz określania głównej myśli poszczególnych części tekstu. Wśród tych zdań największym wyzwaniem okazały się zadania 4.1. oraz 4.4.

- A. Der Preis für einen holländischen Erfinder
- B. Umweltfreundliche Berliner Clubs als Vorbild
- C. Zusammenarbeit der Disco-Besitzer im Ausland
- D. Gründe für den Besuch in der deutschen Hauptstadt
- E. Eine interessante ausländische Innovation für die Clubszene
- F. Neues Programm zum Energiesparen für Discos in Deutschland

Fragment tekstu:

4.1.	D
------	---

Jährlich kommen tausende Touristen nach Berlin. Viele wollen die bekannten Sehenswürdigkeiten besuchen und etwas über die Stadtgeschichte erfahren. Andere denken an verschiedene Ausgehmöglichkeiten am Abend. Die Berliner Clubszene ist bekannt und sehr beliebt. Was viele nicht wissen: Viele Berliner Discos sind umweltfreundlich!

4.4.	B
------	---

Den Berliner Politikern von den Grünen ist es wichtig, mit möglichst vielen Clubs zusammenzuarbeiten. Die Politiker möchten dadurch immer mehr Disco-Besitzer animieren, für den Umweltschutz aktiv zu werden. Die ersten grünen Clubs in Berlin sind bereits ein gutes Beispiel für Discos in Deutschland und im Ausland.

Poprawną odpowiedź **D.** w zadaniu 4.1. wybrało 41% maturzystów. W całym fragmencie tekstu są przytaczane powody, dla których warto zwiedzić Berlin, np. znane zabytki, atrakcje oraz klimat Berlina z wieloma pięknymi miejscami na wieczorne spacery i kolacje w znakomitych restauracjach. Jednak około 35% zdających uznało, że główną myśl tekstu określa nagłówek B. Prawdopodobnie zasugerowali się występującym zarówno w tym fragmencie jak i w nagłówku B. wyrazie *umweltfreundlich*, jednak w tekście nie ma mowy o wzorcowych klubach przyjaznych dla środowiska.

W zadaniu 4.4. poprawną odpowiedź **B.** zaznaczyło 29% maturzystów. Fragment tekstu przedstawia aktywną działalność właścicieli dyskotek w Berlinie jako godny naśladowania wzór dla innych klubów. 53% zdających wybrało nagłówek C. Prawdopodobnym powodem błędnej odpowiedzi był występujący w tekście czasownik *zusammenarbeiten* i rzeczownik *Zusammenarbeit* z nagłówka C. Ten fragment tekstu jednak nie dotyczył współpracy właścicieli klubów za granicą.

W zakresie znajdowania w tekście określonych informacji średni wynik wyniósł 45% (zadania 5.1. oraz 6.1.–6.4.).

Przyjrzyjmy się zadaniu 6.2., które sprawiło zdającym największy problem.

6.2. Was haben die beiden Schulen gemeinsam?

- A. In den Klassenräumen können sich die Schüler hinlegen.
- B. Im Unterricht nutzen die Lehrer Spielsachen.
- C. Die Wände in den Korridoren sind sehr bunt.
- D. Die Größe der Klassenzimmer ist ähnlich.

Fragment tekstu:

Zunächst schauten wir uns verschiedene Klassenzimmer an. Sie sind dort auch so klein wie in unserer Schule, aber es gibt viel mehr Menschen, die hier mit den Kindern und Jugendlichen arbeiten. In manchen Klassenräumen in dem Zentrum gibt es viele Sofas und Matratzen und nicht wie bei uns üblich nur Tische und Stühle. Wir erfuhren, dass die Schüler, die in diese Klassen gehen, nicht lange ruhig sitzen können und sich immer wieder hinlegen müssen. Uns gefielen auch die farbenfrohen Korridore und die vielen Spielsachen, die überall zu finden waren. Diese werden auch im Unterricht benutzt, damit die Schüler spielerisch lernen können. Das alles war ganz neu für uns.

Poprawnej odpowiedzi **D.** udzieliło 36% maturzystów. W celu poprawnego rozwiązania zadania zdający powinni wybrać informację zawartą w zdaniu: *Sie sind dort auch so klein wie in unserer Schule*. Mimo to około 30% maturzystów wybrało dystraktor A. *In den Klassenräumen können sich die Schüler hinlegen*. Prawdopodobnym powodem błędnej odpowiedzi była informacja o tym, że w niektórych klasach są materace i sofy. Najprawdopodobniej zdający przeoczyli wyraźnie sprecyzowaną przez autora informację: *nicht wie bei uns üblich nur Tische und Stühle*, która wykluczała odpowiedź A. Średni wynik za rozwiązanie zadania 7., które sprawdzało umiejętność rozpoznawania związków pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu, wyniósł 52%. Przyjrzyjmy się zadaniom 7.1. i 7.2., które okazały się najtrudniejsze.

- A. Im gleichen Moment wurde er sehr traurig.
- B. Ich musste das Gedicht damals vortragen.
- C. Egal, wie kalt es während dieser Feiertage war.
- D. Jetzt freue ich mich riesig auf einen richtigen Frühling.
- E. Wir verbringen unsere Freizeit das ganze Jahr in der Natur.

Fragment tekstu:

Johann Wolfgang von Goethe hat ihn sehr geschätzt und ihm im „Faust I“ ein langes Gedicht gewidmet: dem „Osterspaziergang“. Monika Krause erinnert sich bis heute an dieses Gedicht: „Wenn ich an den goetheschen Osterspaziergang denke, bringt mich das in meine Schulzeit zurück. 7.1. **B** Und ich bin stolz, dass ich es bis heute nicht vergessen habe: ‚Vom Eise befreit sind Bäche und Seen‘. So geht’s los.“

„Ostern, das bedeutet Frühling“, sagt Monika, „Ich bin auf dem Lande groß geworden. Und da war es einfach üblich, dass man als Kind zu Ostern das erste Mal Kniestrümpfe anzog. 7.2. **C** Nicht selten war das ein Osterspaziergang im Schnee und in Kniestrümpfen!“

Poprawnej odpowiedzi w zadaniu 7.1. udzieliło 49% zdających. W zdaniu przed luką Monika informuje, że kiedy myśli o wielkanocnych spacerach, powraca myślami do szkolnych czasów, gdy uczyła się wiersza „Osterspaziergang” Johanna Wolfganga Goethego. Po luce podsumowuje, że jest dumna, iż do dnia dzisiejszego nie zapomniała tego wiersza. Zatem właściwym uzupełnieniem luki jest *Ich musste das Gedicht damals vortragen*. Jednak około 15% zdających wybrało nieprawidłowe rozwiązania A. bądź D. Zdanie A. nie może być uzupełnieniem luki 7.1., ponieważ zawarty w nim podmiot „er” zaburza spójność zdań przed i po luce, w których podmiotem jest Monika. Zdanie D. również nie pasuje do luki 7.1., ponieważ nie odnosi się do wspomnień Moniki.

Poprawnym uzupełnieniem luki 7.2. była odpowiedź **C**. Przed luką znajduje się wypowiedź Moniki, w której utożsamia Święta Wielkanocne z nadejściem wiosny. Monika informuje także o swoim życiu na wsi i panującym tam zwyczaju zakładania podkolanówek podczas Wielkanocy. Po luce znajduje się kontynuacja wypowiedzi Moniki na temat wielkanocnych spacerów, zatem odpowiedź **C**. jest jedynym logicznym i spójnym uzupełnieniem tej części tekstu. 20% zdających wybrało odpowiedź D. Prawdopodobnie sugerowali się występującym zarówno na początku akapitu, jak i w zadaniu D. wyrazem *Frühling*.

Wśród zadań sprawdzających rozumienie tekstów pisanych zdający najlepiej rozwiązali zadanie 5.2., w którym mieli określić intencję autora tekstu. Przyjrzyjmy się temu zadaniu.

Tekst 2.

THEMA: *Mein Bart*

<i>Olaf</i>	Hi Leute, ich trage jetzt einen Vollbart und bekomme von meinen Freunden und meinem Friseur positives Feedback (nicht selten voller Begeisterung!). Ich bin ziemlich klein, aber jetzt sehe ich endlich wie ein echter Mann aus. Doch meine Freundin will mich unbedingt ohne Bart. Mir selbst gefällt der Bart gut, ich pflege ihn sorgfältig und möchte ihn lieber nicht abrasieren! Hattet ihr vielleicht auch so ein Problem? Was würdet ihr an meiner Stelle machen?
-------------	--

5.2. Warum hat Olaf diesen Post geschrieben?

- A. Er wollte die Arbeit seines Friseurs loben.
- B. Er wollte Ratschläge zur Bartpflege geben.
- C. Er wollte um Hilfe bei der Lösung seines Problems bitten.

Poprawnej odpowiedzi udzieliło 68% zdających. Olaf przedstawia w tekście opinie różnych bliskich mu osób, które pozytywnie odbierają jego nowy wizerunek, w przeciwieństwie do jego przyjaciółki, która nie akceptuje jego brody. Dlatego Olaf prosi czytelników o pomoc – pyta, co zrobiliby na jego miejscu. Około 20% maturzystów wybrało błędną odpowiedź B., która jest niezgodna z treścią tekstu. Olaf nie udzielił żadnych rad odnośnie pielęgnacji brody.

Średni wynik za zadania sprawdzające znajomość środków językowych wyniósł 61%. Zadanie 9. okazało się łatwiejsze niż zadanie 8. (odpowiednio 69% i 53% punktów możliwych do uzyskania).

Analiza wyników pokazuje, że w zadaniu 9. najłatwiejsze okazało się zadanie 9.5.

9.5.

Jens hat in Berlin alle Museen _____.

Inge hat diese Schule sechs Jahre _____.

- A. besucht
- B. bedruckt
- C. besichtigt

W zadaniu tym wymagane było uzupełnienie luki odpowiednim imiesłowem czasu przeszłego (Partizip Perfekt). Poprawnie rozwiązało to zadanie 76% zdających. Jednak około 20% zdających wybrało dystraktor C. *besichtigt*. Jest on poprawnym uzupełnieniem pierwszego zdania, ale nie pasuje jako uzupełnienie drugiego zdania, ponieważ nie można przez sześć lat zwiedzać szkoły. Dlatego jedynym właściwym uzupełnieniem obydwu zdań jest imiesłów *besucht*.

Najwięcej trudności spośród zadań sprawdzających znajomość środków językowych sprawiło zadanie 8.5.

Wichtig! Jugendliche sollten bei der Mithilfe im Haushalt nicht nur Pflichten, sondern auch
8.5. _____ haben. Ihnen muss genug Zeit für Erholung bleiben!

8.5.

- A. Rechte
- B. Probleme
- C. Aufgaben

W zadaniu tym wymagane było uzupełnienie luki właściwym rzeczownikiem. Zadanie to rozwiązało poprawnie 39% zdających, którzy słusznie uznali, że fragment tekstu występujący przed luką wymaga uzupełnienia go antonimem do wyrazu *Pflichten*, czyli opcją **A**. Pomagająca w domu młodzież powinna mieć nie tylko obowiązki, lecz również prawa. W zdaniu po luce jest informacja, że młodzieży musi pozostać odpowiednio dużo czasu na wypoczynek. Zdający, którzy uzupełnili lukę dystraktorem B. zapewne nie zrozumieli treści zdania z luką, ponieważ zdanie uzupełnione wyrazem *Probleme* jest nielogiczne. Około 30% maturzystów wybrało dystraktor C. Prawdopodobnie nie znali znaczenia spójnika *sondern*, który występował przed luką, albo też zasugerowali się zdaniem, w którym były opisywane zadania młodzieży pomagającej w pracach domowych.

Analiza wyników uzyskanych przez zdających za wypowiedź pisemną pokazuje, że absolwenci dość dobrze poradzili sobie z tworzeniem własnego tekstu. Zdający uzyskali średnio 59% punktów.

Zadanie 10. (0–10)

Wraz z uczniami z Twojej klasy prowadzisz od dwóch miesięcy kurs komputerowy dla seniorów. Na swoim blogu:

- podaj powód prowadzenia tego kursu
- opisz zadania, którymi uczestnicy kursu są najbardziej zainteresowani
- napisz, jaką niespodziankę przygotowali dla Ciebie seniorzy i jak na nią zareagowałeś(-aś)
- poinformuj, jaką akcję dla seniorów jeszcze planujecie.

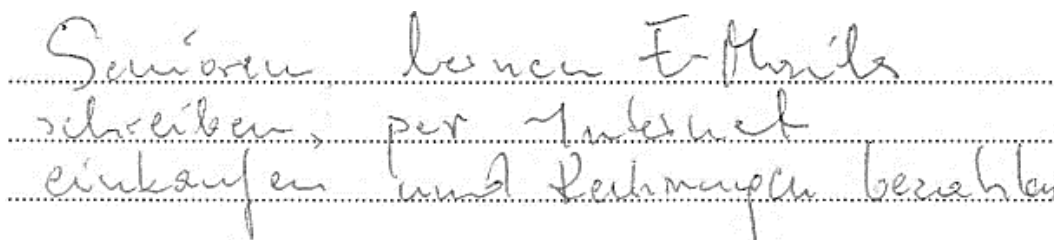
Średni wynik w kryterium treści – 64% punktów – oznacza, że większość maturzystów potrafiła w komunikatywny sposób przekazać określone w poleceniu informacje i nie miała problemu z ich rozwinięciem. Jednak zdarzały się prace, w których maturzyści pomijali istotne elementy poszczególnych podpunktów polecenia lub realizowali je mało precyzyjnie. Zdający często nie potrafili rozwinąć pierwszego podpunktu polecenia. Taki problem przedstawia poniższa praca.

Es gab viele Gründe diesen Kurs zu starten, einer davon war die von mir bemerkte Inkompetenz der Senioren im Computer Bereich.

Zdający napisał ogólnie, że było wiele powodów prowadzenia kursu, ale nazwał tylko jeden z nich i nie rozwinął tej informacji.

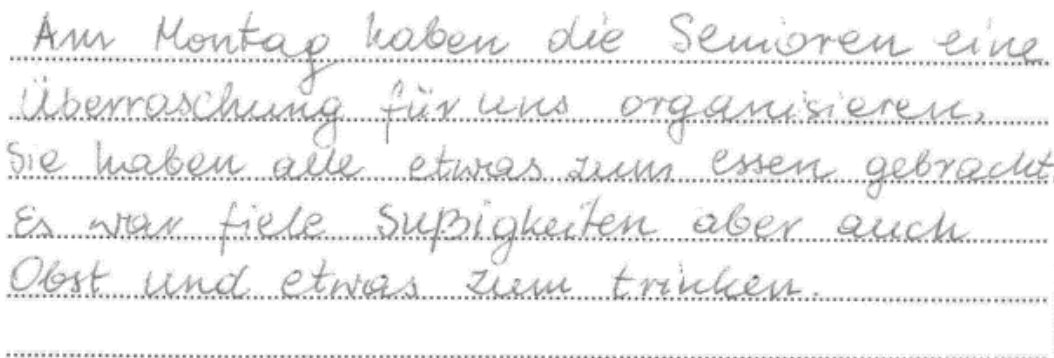
Zdarzały się też prace, w których maturzyści informowali jedynie o prowadzeniu kursu, powtarzając treść z podanego zdania: *Hallo Leute, seit zwei Monaten organisieren meine Mitschüler und ich einen Computerkurs für Senioren*. Taka odpowiedź nie mogła być uznana za realizację pierwszego podpunktu polecenia.

Kolejny podpunkt polecenia okazał się dla zdających najtrudniejszy. Dość często był realizowany jedynie poprzez podanie informacji o tym, jakie ćwiczenia wykonują seniorzy na kursie, bez odniesienia do zainteresowań uczestników kursu. Ilustruje to poniższy fragment pracy.

Senioren lassen Einkaufs schreiben, per Internet einkaufen und Rechnungen bezahlen

Trzeci podpunkt polecenia wymagał od zdających odniesienia się zarówno do przygotowanej przez seniorów niespodzianki, jak i do własnej reakcji na nią. Jednak często informowali tylko o otrzymanej od seniorów niespodziance, co oznaczało, że realizacja tego podpunktu nie mogła zostać zakwalifikowana jako „rozwinął”. Taki problem przedstawia poniższy fragment pracy.

Am Montag haben die Senioren eine Überraschung für uns organisiert. Sie haben alle etwas zum Essen gebracht. Es war viele Süßigkeiten aber auch Obst und etwas zum trinken.

Zdarzały się też prace, w których podawana była jedynie informacja o reakcji zdającego na niespodziankę, bez określenia, czym ona była, np. *Seniorzy przygotowali dla mnie niespodziankę, która mnie ucieszyła*.

Najczęściej pojawiającym się problemem w realizacji czwartego podpunktu był brak informacji, że kolejna akcja jest planowana dla seniorów. Innym błędem maturzystów było przedstawianie planów samych seniorów, a nie uczniów. Takie błędy skutkowały utratą punktów w kryterium treści.

Za spójność i logikę wypowiedzi zdający uzyskali najwyższy średni wynik (66%), natomiast zdecydowanie niższe były wyniki w kryteriach: zakres środków językowych oraz poprawność środków językowych (odpowiednio 55% i 45%). Analiza wyników pokazuje, że duża część maturzystów posługiwała się mało zaawansowanym słownictwem i podstawowymi strukturami gramatycznymi. Bardzo częstym problemem było nieprawidłowe tworzenie zdań

w czasie przeszłym, którego wymagała realizacja trzeciego podpunktu polecenia, tzn. stosowanie formy bezokolicznika zamiast imiesłowu czasu przeszłego. Tworzenie przez zdających zdań w czasie teraźniejszym było powodem zaburzeń komunikacji oraz zakłóceń w spójności i logice wypowiedzi, czego konsekwencją było obniżenie punktacji w tych kryteriach. W wielu wypowiedziach maturzyści popełniali liczne błędy językowe oraz ortograficzne. Miały one wpływ na wyniki w pozostałych kryteriach, gdyż często uniemożliwiały skuteczny przekaz informacji, a także zaburzały spójność i logikę wypowiedzi. Zdarzały się też wypowiedzi, które były w większości lub całkowicie niekomunikatywne.

Poziom rozszerzony

Maturzyści, którzy przystąpili do egzaminu maturalnego z języka niemieckiego na poziomie rozszerzonym, uzyskali średnio 52% punktów.

Najwyższy średni wynik zdający osiągnęli za zadania sprawdzające rozumienie tekstów pisanych (63%). Niższy średni wynik uzyskali za tworzenie wypowiedzi pisemnej i zadania sprawdzające rozumienie ze słuchu (średni wynik wyniósł odpowiednio – 56% i 46%). Najtrudniejsze okazały się zadania sprawdzające znajomość środków językowych (średni wynik – 43%).

W obszarze rozumienia ze słuchu maturzyści poradzili sobie lepiej z zadaniami sprawdzającymi ogólne rozumienie tekstu (zadania 1.1., 1.3. oraz 3.1. – średni wynik 52%) niż z tymi, które wymagały znalezienia w tekście określonych informacji (zadania 2.1.–2.4. oraz 3.2.–3.5. – średni wynik 43%).

Spośród zadań sprawdzających ogólne rozumienie tekstu najtrudniejsze okazało się zadanie 3.1., które wymagało określenia głównej myśli części tekstu.

3.1. In der ersten Aussage spricht der Unternehmer

- A. über die Gründe für die Eröffnung seiner Firma.
- B. über Probleme bei der Gründung seiner Firma.
- C. über die gute Konjunktur am deutschen Arbeitsmarkt.
- D. über neue Lösungen bei der Führung einer eigenen Firma.

Fragment transkrypcji:

Kobieta: Nur wenige Putzkräfte, die in deutschen Haushalten beschäftigt werden, arbeiten laut einer Statistik legal. Die Vermittlungsplattform Helpling will das ändern. Heute ist Benedikt Franke, einer der Gründer der Firma, bei uns zu Gast. Guten Tag, Herr Franke! Erzählen Sie uns etwas über Ihre Initiative.

Mężczyzna: Guten Tag! Wir haben uns für eine Putzkraftvermittlung entschieden, weil es eine große Nachfrage gibt und wir damit ein wirkliches Problem lösen. Aktuell gibt es nur wenige Möglichkeiten, schnell und einfach eine geprüfte und legale Reinigungskraft zu engagieren. Derzeit sind rund 95 Prozent der Reinigungskräfte in Deutschland schwarz beschäftigt. Wir wollen diese Situation ändern und deshalb bieten wir unseren Kunden und den Reinigungskräften einen neuen Service.

Poprawnie rozwiązało to zadanie 44% maturzystów. Wskazanie poprawnej odpowiedzi **A.** wymagało zrozumienia fragmentu tekstu, w którym pan Franke informował o powodach założenia swojej firmy. Wyjaśnił on, dlaczego zdecydował się na pośredniczenie w zatrudnieniu pracowników sprzątających mieszkania. Przyczyną był duży popyt oraz chęć rozwiązania problemu, jakim jest nielegalne zatrudnianie 95% osób sprzątających mieszkania. W podsumowaniu swojej wypowiedzi pan Franke wyraża wolę zmiany tej sytuacji poprzez zaoferowanie swoim klientom oraz pracownikom sprzątającym nowej usługi. 23% zdających wybrało jednak błędną odpowiedź B. Wynikało to być może ze skojarzenia opisanego w wypowiedzi problemu nielegalnego zatrudniania pracowników sprzątających z przedstawionymi w odpowiedzi problemami podczas zakładania firmy przez pana Franke.

Umiejętność znajdowania w tekście określonych informacji sprawdzana była w zadaniach 2.1.–2.4. oraz 3.2.–3.5. Zdający osiągnęli w nich zróżnicowane wyniki (od 16% do 56% poprawnych odpowiedzi). Zadanie 2.4. *Dieses Theaterstück kehrt ins Repertoire zurück.* okazało się najłatwiejsze. Poprawnie rozwiązało je 56% zdających. Wskazanie poprawnej odpowiedzi wymagało znalezienia informacji dotyczących ponownego wprowadzenia sztuki teatralnej do repertuaru. Informacja ta była wyrażona w kilku zdaniach: *Jeder Theaterliebhaber, der das Musical „Das ist Wahnsinn“ in unserem Theater noch nicht gesehen hat, sollte das unbedingt nachholen. (...) Die Show erfreute sich so großer Beliebtheit, dass wir beschlossen, sie fast ein Jahr später auf die Bühne zurückzuholen.*

Zadanie 2.2., sprawdzające tę samą umiejętność, było najtrudniejsze w tej części arkusza.

- A. Dieses Theaterstück kehrt ins Repertoire zurück.
- B. In diesem Ort gibt dieses Theater nur eine Vorstellung.
- C. Niemand weiß, was in dieser Vorstellung geschehen wird.
- D. In dieser Aufführung werden magische Kunststücke gezeigt.
- E. In diesem Theater finden jedes Jahr nur wenige Erstaufführungen statt.

2.2.
Nummer 4
B

Transkrypcja:

Nummer 2

Diesen Samstag besucht das weltbekannte Theater *Bodecker & Neander* aus Berlin unsere Stadt. Die Schauspieler treten nur einmal bei uns auf. Man nennt sie die Meister der stillen Kunst, denn sie versetzen das Publikum ohne Worte und fast ohne Requisiten in Begeisterung. Die Künstler schaffen eine Welt voller Magie. Sie amüsieren jeden Theaterbesucher mit feinstem Humor, optischen Illusionen, Emotionen und Musik. Seit 20 Jahren begeistern die Schauspieler mit ihrem visuellen Theater Presse und Publikum. Wenn Sie sich selbst davon überzeugen wollen, dann sollten Sie die Aufführung dieses Theaters in unserer Stadt auf keinen Fall verpassen!

Prawidłowo rozwiązało to zadanie 16% maturzystów. Na poprawną odpowiedź **B.** wskazywały zdania: *Diesen Samstag besucht das weltbekannte Theater Bodecker & Neander aus Berlin unsere Stadt. Die Schauspieler treten nur einmal bei uns auf.* Informacja o miejscu, w którym będzie wystawiane przedstawienie, zawarta była także w ostatnim zdaniu. Większość zdających (64%) wybrała błędną odpowiedź D. Prawdopodobnie zdający nie zrozumieli treści fragmentu tekstu, w którym autor opisywał aktorów tworzących świat pełen magii i optycznych iluzji. Być może maturzyści zasugerowali się wyrażeniem *magische Kunststücke* z odpowiedzi D. lub słowami wskazującymi na występ cyrkowy i błędnie powiązali je z przedstawieniem teatralnym. Autor wypowiedzi nie opisywał jednak żadnych sztuczek cyrkowych. Przedstawiając aktorów nazywał ich mistrzami cichej sztuki, ponieważ potrafią oni oczarować publiczność bez słów i nierzadko także bez rekwizytów.

W obszarze rozumienia ze słuchu sprawdzana była również umiejętność oddzielenia faktów od opinii (zadanie 1.2.).

1.2. Welche von diesen Feststellungen ist nur eine Meinung und keine Tatsache?

- A. Georg Franz Kolschitzky gründete das erste Wiener Kaffeehaus.
- B. Georg Franz Kolschitzky ist in Wien ein Denkmal gewidmet.
- C. Georg Franz Kolschitzky konnte Türkisch und Rumänisch.

Transkrypcja:

Georg Franz Kolschitzky, ein „kaiserlicher Dolmetscher“, ist eine der bekanntesten Figuren rund um die zweite Türkenbelagerung Wiens. Nachweislich sprach er Türkisch und Rumänisch. Das haben die Untersuchungen von Quellen gezeigt. Berühmt wurde er durch seinen Botengang vom belagerten Wien zur kaiserlichen Hauptarmee. Für diese Heldentat wurde er reichlich belohnt, unter anderem bekam er 300 Säcke mit mysteriösen Bohnen. Kolschitzky erkannte das Potenzial dieser Bohnen und hoffte auf ein gutes Geschäft – so entstand das erste Wiener Kaffeehaus. Zumindest lautet so die Legende, die sich jahrhundertlang gehalten hat. In Wirklichkeit wurde das erste Wiener Kaffeehaus vom armenischen Spion Deodato gegründet. Die Verdienste von Kolschitzky haben die Wiener aber nicht vergessen: Ein Denkmal an der Ecke Favoritenstraße/Kolschitzkygasse rühmt ihn als Wiener Kaffeepionier.

Rozwiązując to zadanie zdający musiał podjąć decyzję, która z podanych informacji wystąpiła w tekście jako opinia. Poprawnej odpowiedzi udzieliło 56% maturzystów. W tekście została opisana sylwetka Georga Franza Kolschitzky'ego, który według legendy miał założyć pierwszą kawiarnię w Wiedniu. Ponad połowa zdających prawidłowo odczytała tę informację jako opinię. W rzeczywistości założycielem pierwszej kawiarni w Wiedniu był ormiański szpieg Deodato.

Ok. 34% zdających uznało za opinię informację podaną w odpowiedzi B. Zasługi Georga Franza Kolschitzky'ego dla Wiednia upamiętnia pomnik. W tekście podano precyzyjną informację o miejscu, w którym się on faktycznie znajduje. Informacja o pomniku zamieszczona w odpowiedzi B. nie była zatem opinią, lecz faktem.

W obszarze rozumienia tekstów pisanych zdający uzyskali porównywalny średni wynik za rozwiązanie zadań sprawdzających umiejętność ogólnego rozumienia tekstu (zadania 6.3., 6.5. – średni wynik 67%) oraz za zadania, które sprawdzały umiejętność znajdowania określonych informacji w tekście (zadania 4.1.–4.4. oraz 6.1., 6.2., 6.4. – średni wynik 66%).

Zadanie 6.4. okazało się najtrudniejsze w tej części arkusza. Wymagało ono znalezienia w tekście określonej informacji.

6.4. Welche Tendenz in den nachbarschaftlichen Kontakten erwähnt der Autor des Artikels?

- A. Die Nachbarn spionieren einander immer öfter nach.
- B. Es gibt heutzutage mehr Nachbarschaftskonflikte als früher.
- C. Immer häufiger treten Nachbarn online miteinander in Kontakt.
- D. Immer mehr Menschen wissen die Nachbarschaftshilfe zu schätzen.

Fragment tekstu:

Der Trend geht seit einiger Zeit dahin, dass man sich mit seinen Nachbarn auf Online-Portalen zusammenfindet. Sonst weiß man nicht viel über die Menschen, mit denen man sich eine Hausnummer teilt. Nur, dass der Typ aus dem Erdgeschoss sich zum dritten Mal in der Woche Pizza bestellt hat. Das wissen wir nicht, weil wir mit ihm reden, sondern weil wir wie unfreiwillige Stalker durch die Tür sein Gespräch mit dem Pizzaboten hören.

W zadaniu należało wskazać tendencję w sąsiedzkich kontaktach. Poprawna odpowiedź **C**. dotyczyła coraz częstszego nawiązywania relacji sąsiedzkich poprzez internet. Tę odpowiedź wybrało 43% maturzystów. Ok. 24% zdających wybrało jednak błędną odpowiedź **A**. Najprawdopodobniej kierowali się oni informacjami przedstawionymi w dalszej części artykułu, w której autor zwracał uwagę na relacje między sąsiadami. Jego zdaniem sąsiedzkie kontakty są często ograniczone do powitań na korytarzu. Sąsiedzi nie rozmawiają ze sobą, a informacje na swój temat pozyskują przez mimowolne podsłuchanie przez drzwi rozmowy sąsiadów z innymi osobami. Zdający mogli powiązać sposób pozyskiwania informacji na temat sąsiadów z ich szpiegowaniem. Nie była to jednak tendencja, która jest obserwowana przez autora od kilku lat.

Najłatwiejsze w tej części arkusza było zadanie 4.3. Poprawną odpowiedź wskazało 83% zdających. Zadanie to wymagało zrozumienia wypowiedzi autorów książki (*Eine klassische Ausbildung ist heute gar nicht mehr nötig*), z której wynikało, że nie trzeba być kucharzem z wykształcenia, żeby odnieść sukces. W tekście przedstawiono także sukces autorów, którzy wspólnie napisali książkę kulinarną oraz prowadzą znakomitą restaurację.

W arkuszu sprawdzana była także umiejętność rozpoznawania związków pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu. Średni wynik za zadanie 5. wyniósł 57%.

Przyjrzyjmy się zadaniom 5.2. i 5.4., które sprawiły zdającym najwięcej trudności.

Fragment tekstu:

Diese Szene ereignete sich nicht auf einem Popkonzert oder bei einer Preisverleihung mit Hollywood-Superstars. **5.2. C** Youtube-Videos zeigen, wie Jugendliche in die Gänge rennen, hektisch durch die Klamotten wühlen und nach der richtigen Größe suchen. [...]

Dabei sind die Klamotten – sportliche T-Shirts, Kapuzenpullover und Jeanshosen – eigentlich recht einfach gestaltet. **5.4. A** Durch den Kauf von Markenprodukten bekommt der Kunde dieses Gefühl und glaubt, selbst ein Teil eines angesagten Zirkels zu sein. [...]

Fragment zadania:

- A.** Trotzdem werden sie gern gekauft: Wenn ein Kunde einen Pullover von dieser Marke anhat, dann trägt er auch das coole Club-Gefühl mit sich.
- B.** Ein guter Preis spielt gerade bei Jugendlichen eine große Rolle. Da sich *Abercrombie & Fitch* nicht jeder leisten kann, kaufen Jugendliche noch lieber bei *H & M* ein.
- C.** Sie hat sich vergangenen Juli in Berlin abgespielt, als das Modegeschäft *Primark* am Walther-Schreiber-Platz eröffnet wurde.

Zadanie 5.2. poprawnie rozwiązało 48% maturzystów, którzy wybrali opcję **C**. Wskazanie tej odpowiedzi wymagało powiązania przedstawionego przed luką opisu sytuacji, w której młodzi ludzie odliczali czas do otwarcia sklepu odzieżowego, ze zdaniem, w którym doprecyzowano, kiedy i gdzie wydarzyła się ta sytuacja i jakiego sklepu ona dotyczyła. Dodatkową wskazówką był fragment tekstu o filmach w serwisie YouTube, w których można zobaczyć biegnącą w sklepie młodzież, gorączkowo przeglądającą odzież w poszukiwaniu odpowiedniego rozmiaru. Ok. 18% maturzystów wybrało błędną odpowiedź E. Uzupełnili oni tekst wypowiedzią wykładowczynie Akademii Mody i Designu w Monachium na temat sugerowanego przez popularne marki stylu życia. Zdanie to nie pasowało jednak do otoczenia luki. We fragmentach poprzedzających lukę, ani w tych, które po luce następują, nie było mowy o stylu życia. Nie wskazano także żadnych popularnych marek odzieżowych. Zdający prawdopodobnie kierowali się w swoim wyborze pojedynczymi słowami dotyczącymi koncertów muzyki pop, czy oglądaniem filmów w internecie, które powiązali ze stylem życia nastawionym przede wszystkim na rozrywkę.

Zadanie 5.4. poprawnie rozwiązało 49% maturzystów. Zauważyli oni wyraźny związek między zdaniem poprzedzającym lukę i zdaniem **A**. Obydwa odnosiły się do ubrań, w tym wspomnianej w zdaniu przed luką bluzy. Po jej nabyciu klient miał uczucie przynależności do klubu. Zdania były związane ze sobą zarówno leksykalnie, jak i gramatycznie. W zdaniu poprzedzającym lukę wymienione zostały części garderoby oferowane w sklepie, natomiast w zdaniu uzupełniającym lukę zostały one zastąpione zaimkiem *sie*. Ponadto w zdaniu poprzedzającym lukę była mowa o prostocie kroju oferowanych ubrań, do której autor tekstu odwoływał się w zdaniu A. Mimo prostoty tych ubrań, klienci zdecydowali się na ich zakup. Zdanie A. łączyło się też ze zdaniem następującym po luce, w którym przedstawiono dokładnie uczucie związane z zakupem markowych ubrań. Około 24% wybrało błędną odpowiedź B. Kierowali się oni prawdopodobnie nazwami popularnych marek odzieżowych, z których jedna występowała też w tekście. Jednak w zdaniu B. była mowa o cenie, która odgrywa dużą rolę w życiu młodych osób, tymczasem w omawianym fragmencie tekstu nie było informacji na temat cen wymienionych ubrań.

Najniższe wyniki maturzyści uzyskali za zadania sprawdzające znajomość środków językowych (średni wynik – 43%), a w szczególności za zadanie 8. (średni wynik – 33%). Polegało ono na uzupełnieniu każdej z luk jednym wyrazem z ramki, przekształconym w taki sposób, aby powstał spójny i logiczny tekst. Wyzwaniem dla maturzystów okazał się zarówno dobór słowa, jakim należało uzupełnić lukę, jak również nadanie mu poprawnej formy gramatycznej. Szczególnie trudne okazały się zadania 8.2. i 8.4.

W zadaniu 8.2. (23% poprawnych odpowiedzi) należało uzupełnić lukę imiesłowem przymiotnikowym czynnym *führend*, odpowiednio go odmieniając. Część osób wskazywała właściwy imiesłów przymiotnikowy, lecz nie potrafiła go poprawnie odmienić. Najczęściej w arkuszach odnotowano formę *führende*. Zdający wpisywali także inne formy, np. *führender* lub *führendes*. Część maturzystów uzupełniała lukę w zdaniu innym wyrazem, próbując go przekształcić na imiesłów przymiotnikowy czynny, np. *abspeichernde* lub *absehende*. Prawdopodobnie nie znali oni znaczenia tych czasowników.

W zadaniu 8.4. (10% poprawnych odpowiedzi) lukę należało uzupełnić imiesłowem czasu przeszłego, który należało utworzyć od czasownika *absehen*. Wskazywał na niego zapisany w zdaniu po luce przyimek *von*. Wielu zdających miało problem z utworzeniem prawidłowej formy imiesłowu. Najczęściej występującymi błędnymi odpowiedziami były *abgespeichert*, *abspeichernd*. Wśród błędnych rozwiązań tego zadania znalazło się także wiele odpowiedzi

świadczących o braku zrozumienia danego fragmentu tekstu, np. *Zimmer, glücklich*. Zdający nie zwracali uwagi na to, że zdanie uzupełnione ww. słowami staje się nielogiczne. Prawdopodobnie zdający nie znali wyrażenia *abgesehen von*, więc ich odpowiedzi były przypadkowe.

Trudne dla maturzystów okazały się również zadania 9.3. i 9.4. (odpowiednio 27% i 29% poprawnych odpowiedzi). W obu zadaniach należało uzupełnić zdanie, przekształcając odpowiednie fragmenty ze zdania wyjściowego. Zdający powinni zastosować inne konstrukcje gramatyczne, zachowując przy tym pełną poprawność ortograficzną i gramatyczną. Zadanie 9.3. wymagało dodania przyimka, rodzajnika w odpowiedniej formie oraz przymiotnika utworzonego od czasownika *schaden (für die Umwelt schädlich)*. Wielu zdających wpisywało poprawny przyimek, lecz zapominało o utworzeniu właściwego przymiotnika. Wśród błędnych odpowiedzi znalazły się np. *für die Umwelt schaden, für die Umwelt schadlich*. W wielu arkuszach występowała także forma imiesłowu tego czasownika w czasie Perfekt, np. *für die Umwelt geschadet*. Zdający udzielający tego typu odpowiedzi nie zwrócili uwagi na znajdujący się po luce czasownik *sind*.

W zadaniu 9.4. zdający powinni odmienić rzeczownik w liczbie mnogiej z rodzajnikiem określonym w celowniku oraz utworzyć formę imiesłowu czasu przeszłego Partizip Perfekt (*den Jugendlichen ausgetauscht*). Zadanie zostało rozwiązane poprawnie przez 29% zdających. Większość osób popełniała błąd w zapisie rzeczownika w liczbie mnogiej w celowniku, zapisując go tak samo jak w zdaniu wyjściowym, czyli *Jugendliche*. Bardzo częstym błędem było także podanie zamiast imiesłowu czasu przeszłego *ausgetauscht* imiesłowu *getauscht* lub formy bezokolicznikowej przekształcanego czasownika, czyli *austauschen*.

Najłatwiejszym spośród zadań sprawdzających znajomość środków językowych okazało się zadanie 7.4. W zadaniu tym należało wybrać właściwy spójnik w zdaniu porównawczym. Właściwego wyboru spójnika *als* dokonało 70% maturzystów. Prawidłowa odpowiedź związana była z użytym w zdaniu przymiotnikiem w stopniu wyższym *höher*.

Łatwe dla zdających było także rozwiązanie zadania 7.1. 64% maturzystów wybrało właściwą odpowiedź **C.**, czyli formę imiesłowu czasu przeszłego od czasownika *ansagen*. Także zadanie 7.3. zostało rozwiązane poprawnie przez 61% zdających. Znali oni wyrażenie *an Bedeutung verlieren*.

Ostatnią część arkusza stanowiła wypowiedź pisemna. Za jej sformułowanie zdający otrzymali średnio 56% punktów możliwych do uzyskania. Maturzyści mieli do wyboru napisanie rozprawki „za i przeciw” na temat nagradzania finansowego dzieci za ich dobre oceny w szkole lub artykułu, w którym mieli za zadanie przedstawić swój pomysł na uatrakcyjnienie oferty zajęć pozalekcyjnych dla uczniów oraz wyjaśnić, jakiej pomocy będą potrzebować w realizacji tego pomysłu ze strony innych uczniów.

Wyniki tegorocznych maturzystów w realizacji kryterium zgodności z poleceniem pokazują, że większość dość dobrze poradziła sobie z tworzeniem własnego tekstu (średni wynik 63%). Duża grupa zdających wybrała rozprawkę. Nie mieli oni problemu ze sformułowaniem tezy, ale w rozwinięciu tematu przedstawiali swoje argumenty często powierzchownie. Również zakończenie nie zawsze było adekwatne albo było zbyt ogólne (np. *Zusammenfassend könnte man feststellen, dass sowohl die Pro- als auch Contra-Argumente bedeutend sind.*) albo nie odnosiło się do samej treści rozprawki (np. *In meinem Aufsatz wollte ich alle Vor- und Nachteile der Kindererziehung erwähnen.*) Artykuł był rzadziej

wybijany przez tegorocznych maturzystów. Prawdopodobnie było to związane z brakiem znajomości odpowiedniego słownictwa, które pozwoliłoby maturzystom na szerokie rozwinięcie elementów tematu. Ci zdający, którzy zdecydowali się na napisanie artykułu nie mieli problemu ani z zatytułowaniem go, ani z napisaniem wstępu. Często jednak nie pogłębiali swych wypowiedzi na temat pomysłów na uatrakcyjnienie oferty zajęć szkolnych, np. *Ich habe viele Ideen. Für die sportliche Schüler gibt es viele Sport-AGs. Die Schüler können Basketball, Volleyball, Fußball spielen. Für die Schüler, die sich für Mathe interessieren gibt es Mathe-AGs.* Także formułując prośbę o pomoc ograniczali się często do wymienienia konkretnych czynności, tymczasem realizacja elementów polecenia powinna być rozbudowana, wieloaspektowa.

W kryterium spójności i logiki maturzyści osiągnęli średni wynik 64%, a w kryterium zgodności z poleceniem – 63% punktów. W przypadku zakresu środków językowych oraz poprawności środków językowych wyniki były niższe (średni wynik – odpowiednio 50% i 44%). Wypowiedzi pisemne wielu maturzystów były mało precyzyjne ze względu na ubogą leksykę, a błędy językowe często zakłócały komunikację.

Wnioski

Na podstawie analizy wyników egzaminu z języka niemieckiego można wyciągnąć następujące wnioski, które usprawnią pracę z maturzystami w kolejnych latach:

- ❖ Wybory zdających w zadaniach zamkniętych, zarówno na poziomie podstawowym, jak i rozszerzonym, pokazują, że często udzielają oni odpowiedzi na podstawie pojedynczych wyrazów powtarzających się w tekście słuchanym lub pisanym, a za mało uwagi zwracają na kontekst, w jakim te wyrazy występują. Bardzo ważne jest, aby przygotowując uczniów do egzaminu, zachęcać ich do rozwiązywania zadań sprawdzających rozumienie tych tekstów oraz wnikliwej analizy powiązań między tekstem a zadaniem. Powinni oni być w stanie wskazać fragment tekstu, który uzasadnia wybór poprawnej odpowiedzi oraz podać powody odrzucenia pozostałych opcji. Ważne jest też, aby zdający po wybraniu poprawnej odpowiedzi upewnili się, że żaden jej element nie jest sprzeczny z tekstem, ponieważ aby odpowiedź była uznana za poprawną, musi w pełni wynikać z jego treści.
- ❖ Na poziomie podstawowym dużym wyzwaniem dla maturzystów przystępujących do egzaminu były zadania sprawdzające rozpoznawanie związków pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu. Zaleca się wykonywanie ćwiczeń polegających na doskonaleniu tej umiejętności. Można przygotować teksty z lukami, aby uczniowie mogli je uzupełniać własnymi zdaniami, łączącymi się logicznie i gramatycznie zarówno ze zdaniem przed luką, jak i ze zdaniem po luce.
- ❖ Redagując wypowiedź pisemną na poziomie podstawowym, wielu zdających pomijało informacje istotne dla realizacji danego podpunktu polecenia. W wielu pracach brak było wystarczającego kontekstu, który umożliwiłby precyzyjne przekazanie informacji. Często zdający odnosili się do poszczególnych podpunktów polecenia w taki sposób, że odbiorca musiał się domyślać, jaka była intencja piszącego, np. pojawiała się w pracy informacja o niespodziance, ale z kontekstu pracy nie wynikało, kto ją sprawił i do kogo była adresowana. Czasami takie usterki były wynikiem błędów językowych, ale często ich powodem było realizowanie polecenia do zadania w formie odpowiedzi na poszczególne podpunkty poleceń bez przywoływania elementów, które tworzą jasny kontekst. Należy zwracać uwagę uczniów na to, że każda wypowiedź powinna być napisana precyzyjnie, tak aby jej czytelnik mógł uzyskać wszystkie informacje w spójnym i logicznym tekście. W przygotowaniu uczniów do precyzyjnego przekazania informacji pomocna jest analiza czasowników użytych w poszczególnych podpunktach polecenia (np. podaj powód, opisz zadania, poinformuj o akcji). Poza tym uczniowie powinni przed przystąpieniem do formułowania wypowiedzi pisemnej dokładnie przeanalizować polecenie i wskazać jego kluczowe elementy, a następnie zastanowić się, w jaki sposób mogą rozbudować każdy z nich o przynajmniej trzy dodatkowe, komunikatywne informacje. Jeśli zdający pomija istotne elementy podpunktu polecenia, zwykle skutkuje to usterką w spójności i logice wypowiedzi, ale może też powodować obniżenie oceny w kryterium treści.
- ❖ Na poziomie rozszerzonym do najtrudniejszych zadań należą zadania otwarte sprawdzające znajomość środków językowych, szczególnie zadania polegające na wybraniu odpowiedniego wyrazu, uzupełnieniu luki w tekście jego przekształconą formą gramatyczną, stosownie do kontekstu zdania. Wskazane jest zatem ćwiczenie z uczniami tego typu zadań. Zdający mogą np. dokańczać zdania odpowiednim wyrazem lub dopisywać do podanych w tekście rzeczowników właściwie odmienione formy

przymiotników. Zaleca się także przekształcanie przez uczniów zdań w czasie teraźniejszym na czas przeszły lub zdań w stronie czynnej na zdania w stronie biernej, aby utrwaląc zastosowanie imiesłówów czasu przeszłego. Należy także wykonywać ćwiczenia leksykalne, jak np. grupowanie wyrazów według kategorii tematycznych oraz zastosowanie wyrazów w pytaniach lub krótkich historyjkach.

- ❖ Problemem dla zdających na poziomie rozszerzonym okazało się precyzyjne i wieloaspektowe przekazanie elementów treści. Pracując nad tworzeniem wypowiedzi pisemnej warto więc uświadomić uczniom, że ważne jest zarówno przeanalizowanie treści tematu, jak i sporządzenie planu swojej wypowiedzi. W tym celu zdający powinni zanotować do każdego elementu tematu główne wątki, które zamierzają poruszyć w swojej wypowiedzi. Wątki można przedstawić w formie haseł, krótkich zdań lub równoważników zdań. Warto zwrócić uwagę maturzystom, by poruszane przez nich wątki były różnorodne i pozwalały na wszechstronne ujęcie tematu z różnych perspektyw. Wypisując poszczególne wątki, zdający muszą pamiętać, iż powinny być one ściśle związane z tematem i elementami wypowiedzi. Argumenty przez nich przytaczane powinny być uzasadnione i wsparte przykładami. Podczas lekcji języka niemieckiego warto zatem ćwiczyć z uczniami sporządzanie planów wypowiedzi.